Broj 56 Број — Petak, 15. maja 1891. Петак. 3. маја — God. XIV. Год.

SARAJEVSKI LIST — САРАЈЕВСКИ ЛИСТ

Pretplata: četvrt g. 2 for., pola g. 4 for. na god. 8 for.
Izlazi: Nedjeljom, srijedom i petkom.
Jedan broj 8 novč.

Oglasi: za prostor petit-retka u stupcu 10 nč. za prvi put, za dalje po 5 novč., uz to biljegovne pristojbe za svako uvrštenje 30 nč.
Za dostavu u kuću 50 nč. na 1/4 g. više.

Огласи: за простор петит-ретка у ступцу 10 новч. за први пут, за даље по 5 новч., уз то биљеговне пристојбе за свако увршћење 30 нч.
За доставу у кућу 50 нч. на 1/4 г. више.

Претплата: четврт г. 2 ф., пола г. 4 ф. на год. 8 фор.
Излази: Недјељом, сриједом и петком.
Један број 8 новч.

ЛИСТАК.

Лав.

Написао Никола Маракović.

У пространом царству животиња налазимо свакојакијех врста, различнијех по облику тијела свога, по својој користи или штети, коју човјеку наносе, по начину хранења и у опће по начину живљења. Између свијех тих живих бића најпознатији су и најближи човјеку свакако сисари. Па то је наравно, јер цио устрој и тјелесни развитак самога човјека сјећа нас на ове животиње, те није ни чудо, да им је од вајкада своју пажњу обраћао. Између сисара многи су се одликовали толиком вјерношћу и одношћу према човјеку, да су га у злу и добру пратили и с њиме свакојаку судбину дијелили; многи су својом коришћу постали тако нужни човјеку, да он скоро не би без њих могао опстојати. Замислимо себи само сјеверњака човјека без његова соба (ирваса), а становника Сахаре без деве — „лађе пустиње“, а у опће свакога човјека и његове потребе без домаћијех животиња, па можемо одмах створити себи појам о великој користи, коју нам сисари пружају. Но многи не користе, него управо шкоде човјеку, па и ови нијесу остали неопажени, него управо с тога и учинише човјека домишљатим и опрезним на многе ствари, на које иначе не би био дошао. Други су опет од најстарих времена импоновали човјеку, буд својом величином, јакошћу, храброшћу, буд својим држањем, да су у човјеку неко удивљење будили, а он настојао својим умом, да их ипак надвлада и тако се учини правим господарем свеколике природе. Међу ове пошљедње спада без сумње: лав.

Нема дјетета, које овог „краља животиња“ бар по имену не би познавало; оно га себи замишља као господара и мачке и пса, зеца и вука, и што он одреди — то ови морају слушати, — и ако у истину међу њима нема никакова савеза ни споразума. Људи су му дали то почасно име већ давно, а он га својом снагом, а још више достојанственим држањем потпуно и заслужује.

Доиста красна је то животиња! Велик скоро као коњ, покривен глатком, прилеглом, кратком, жутом длаком, са репом дугијем на метар са китицом длака на врху, мал' не четвероугластом главом, широкијем прсима, а у мушкарца око врата лијепа грива. Лав је уз тигра и јагуара најстрашнија звијер. На свој плијен наваљује скачући, пошто се прво згури, попут наше мачке, кад на врепце вреба; великијем животињама, као што су коњи, скочи за врат и прегризе вратне жиле а мање убија својом силном шапом и то једним једитим ударцем. С убијеним коњем или говечетом у раљама може далеко отрчати, а да се не умори. С тога је он прави страх и трепет становника, гдје се насели. Римљани су их употребљавали у својим гладијаторским играма; тако их је једном Помпеј дао 600 у Рим довести, а Цезар 400 све самијех мушких са красном гривом. Лавова има по свој Африци, изузевши предјеле на Доњем Нилу, даље их има у јужној и западној Азији, а прије становаху и у Грчкој и Македонији, дакле у непосредној нашој близини. Обзиром на боју длаке и величину лавова разликујемо пет главних врсти: 1. сенегалски лав, средње је величине, јасножуте длаке с исто таковом гривом, која је одоздо свјетлија; 2. берберски лав, највећи од свијех, тамно-смеђо жуте боје, са врло дугачком густом и тамнијом гривом; 3. капски лав из Капске земље и Абесиније, врло велик са тамном гривом; 4. азијатски или персијски лав, свијетле, срнеће боје, са ријетком али врло дугом тамно-смеђом гривом; 5. ђуђератски лав са полуострва Ђуђерата у предњој Индији; већ га Плиније спомиње, прилично је низак, са кратким репом али са великом китом на крају; гриве око врата као да и нема, јер она му је танка, кратка и коврчава.

Лав изилази на свој плијен у вечер или из јутра, а бори се неустрашиво. Обитава најрадије у пећинастим предјелима, или у неприступнијем густишима. Ту преко дана почива самотно или највише по двоје. Лавица нема гриве и није тако израсла и јака, али лавиће своје брани срчано. Може се лахко припитомити, па се припитомљен и расплођује, а може доживити и 70. годину. — Сва корист од њега је кожа му, али и овијех не долази много у трговину; употребљавају се као ћилими у собама и за украс зидова, што се обично код ловаца може видјети.

Штета, коју лавови могу проузрочити у појединим крајевима веома је знаменита, па их с тога марљиво туку и прогањају и ако је то са великијем опасностима скопчано. Какав пак страх и трепет лавови људима задају и какове борбе више пута настају с њима — може се увидјети из слиједеће згоде, коју нам van der Löwen приповиједа:

„Прилично дуга поворка хабанијских и форијских Арапа креташе се једнога дана из Вади Саламата према горама Џебел Мара. Сви ови црни или тамно смеђи људи сједијаху на магарцима, јер у Судану нема „лађе пустиње“. Најпрви јашио је јуначки Ракаб ес Сераф, а то ће рећи „жирафина врата“, које је име добио поради свога необично дуга врата. Он бијаше татарин Махдијев и вођаше своју чету шурјаку његову, познатому шеху Ел Обеду. Ушљед ноћне хладноће поранила је карвана већ прије сунчаног излаза; још се дан није забиљелио, те ни вјерници не измолише своје обичне јутарње молитве. Ес Сагхир, „мали“, потјера свога коња постранце до вође. Име „мали“ дадоше му због његовог патуљастог израста, али иначе бијаше познат као храбар јунак и јашио је он једини коња у цијелој карвани, какове пасмине обично са Чадскога језера на исток доводе.

„Погледај“ рече он, напријед упирући прстом на мјесто, гдје се у даљини међу двије пећине показа свијетла пруга на хоризонту, „приближује се зора, доба, када је

саба-бег најгладнији. Не би ли било добро, да будемо опрезни, те станемо докле се он у своје ложиште не поврати?“

Саба-бег је лав. Становник онијех крајева плаши се његово име гласно изговорити. Он мисли, животиња то чује, те се тијем доваби. Зато Ракаб ес Сераф подиже руку и рече тихо:

„Дахел Алах — За Бога! Не говори тако гласно, јер ће доћи господар земљотреса и однијети нас оба из седла! Овдје му у близини мора бити ложиште; па зато морамо са свијем потајно пројашити. Реци људима, да не праве никакове тутњаве и да моле прве ријечи четрдесет осме молитве (суре)!“

Ес Сагхир издаде заповијед и наскоро зашапташе усне: „Доиста, теби је велика побједа опредијељена, јер ће ти Бог све гријехе опростити и своју милост на тебе излити и водити те на прави пут и бити увијек у помоћи својом можном заштитом.“

Тако пролазаше карвана у највећој тишини даље. Обале вадије (корито ријеке без воде) опет су се сузиле. Они ступише узбрдице горе и затворише јашиоцима видик у напредак.

На једном зајеча оно мукло урлање, које ричући почиње, па све јаче постаје и губи се у громовиту страшну рику — лавију. Арапин ју зове „рад“ т. ј. грмљавина, а лава „господарем земљотреса.“

Сви, људи и животиње задрхташе.

„Алах акбар, Алах керихм — Бог је велик, Бог је милостив!“ чују се гласови од уста до уста. „Кавахм, кавахм — брзо, брзо у кас!“

У једном трену пројурише јашиоци у пропањ даље и тако нагло, да је благо са товаром једва могло слиједити. Глас лава одјекиваше непрестано тако, да се не знадијаше тачно, откуда долази, да ли сприједа или отрага, с једне или друге обале пећинастога корита.

Кад су бјежећи јашиоци у неколико одмакли рашири се корито, и сприједа, гдје се лијева обала спушташе, угледаше прве зраке јутарњега руменила. То је вријеме фачера, прве молитве, коју ни један прави вјерник не смије занемарити или касније измолити. С тога устави Ракаб ес Сераф своје магаре, те уз пркос страху у којем се сви налажаху, викну јасним гласом:

„Хаи ес салах — На молитву! Еш шемш, свјетлост дана почиње се ширити. Дајте славу алаху, који је вас и нас створио!“

На то скочи с магарета, а други учинише то исто. Он клекну, окренувши се према Меки, протрља руке као да их умива и мољаше гласно прву молитву из корана, коју остали за њим понављаху.

Животиње стајаху мирно, као укопане; магарци са товарима стајаху тамо близу једнога грма бодљикавијех мимоса, који је израстао на подножју лијеве обале, гдје уски кланац вођаше у пећину. Бијаху веома немирни и дрхтаху под својим теретом, што побожни, журни господари њихови не опазише.

У вишегласном кору одјекиваше молитва:

„У име најмилосрднијега Бога! Хвала и слава Богу, господару свијета, најмилостивијему, који суди на страшном суду. Теби ћемо служити и теби ћемо вапити, да нас одведеш правим путем, путем онијех, који се твојој милости радују, а не путем онијех, на које се ти срдиш, и не — — —“

Даље клечећи не дођоше у молитви. У споменутом грму мимоса већ с почетка опажаху се лагана гибања, а сад у овом тренутку, огласи се страхотна рика из непосредне близине, и то не из једнога, него из више лавовскијех грла.

За тренутак владаше гробна тишина. Људи од страха бијаху као укочени. На једном скочи Арапин Ер Рих први са земље и повика:

„Ма ухна, ма ухна, мадад — у помоћ, у помоћ бјежмо!“

Он побјеже. Али громовито продрије се глас вође Ракаб ес Серафа:

„— — — и не путем заблудјелијех!“

Он доврши дакле као прави Мусломан, који кисмет вјерује уза сву неизмјерну опасност своју молитву, а тај примјер дјеловаше тако, да су сви те ријечи за њим још изговорили. Разумије се, да то није било у побожном миру, јер одмах скочише и побјегоше у страху тамо амо.

Овај страх бијаше потпуно и оправдан, јер се један силан лав, бацио на једно натоверено магаре, срушио га и једним угризом пресјекао му врат; лавица, исто тако велика и јака баци се такођер на друго магаре, које јој у очајном страху хтједе умаћи; а други већ одрастао млад лав изиде у исти час из грма и поче — охоло, достојанствено стојећи своју жртву изабирући — мукло рикати. У обронку вребаше једна млада, али врло јака лавица на живинче, које од страха управо бијаше у грм скочило.

Страшљиви Арапин Ер Рих не прође боље. Он бјежаше као луд управо на старога лава, те га у бјежању удари једно магаре тако у прса, да је на земљу пао. У исти трен обори се лав на њега

Овај страшни призор не може се описати. Људи и животиње бјежаху једно преко другога. Први попадаше и доспјеше под копита другијех. Ко је само могао: викао је, помагао, рикао, јаукао — што икад могаше. Становник југа није тако хладнокрван и присутна духа као што су то сјеверњаци. Да се један једини човјек стави супрот краљу животиња попут гласовитијех ловаца Жила Жерара и Гордона Коминга, то је код њих нешто нечувено и невјероватно. Уз то бијаху људи у карвани слабо наоружани: пушкама старога система и са кременјачама, дакле оружјем, каквијем се не иде на лавове.

Само двојица не изгубише у овом грозном метежу свијести и то храбри Ракаб ес Сераф и Ес Сагхир, мали. Овај скочи на свога коња, да га сви могу видјети и дрекну громовитијем гласом: „Не бјежите људи, јунаци! Останите, ви ниткови, ви плашивице, ви пси! Узмите своје оружје, ви ју-

бимци, ви храбри! Пуцајте на ибн ел' ама! Он је дошао са својом женом и са обадвоје дјеце, да пождере нас и наше магарце. Алах јенахрл хаса шејтан — Алах је проклео тога ђавола!“

Ибн ел' ам значи „стриц с очеве стране“. И тако називљу лава, када се боје право му име изрећи.

Мали долети близу пред старога лава, скочи с коња и упре пушком управо међу очи му у онај трен, кад ја Арапину главу смрвио, — опали и скочи на страну. Силна животиња стресе се, остаде часак непомично, па се свали и пружи ноге на све четири стране — убио ју је!

Неописива радост појави се свуда. Примјер малога дјеловаше као муња. Они, који су били побјегли повратише се и оружаше за навалу.

„Ибн ел' ам је мртав. Хамдалилах — Слава буди Богу!“ вичу људи. „Убите му жену и дјецу, сав тај изрод!“

Један другога тураше напријед; пушке почеше димити, пуцњава отпочне, кугле звижде. Наравно између двадесет погађа само једна; али дошла људима хора за бој, и сви мишљаху: Алах је судбину свакога у књигу живота уписао. Држаху се с тога храбро.

Отвори се крвав бој. Лавови раздераше више људи, а много их које лахко, које тешко изранише, али ипак на пошљетку подлегоше, те својим грозно издераним кожама лежаху на бојишту.

Ни један Арапин није могао рећи, да је погодио изузевши Ес Сагхира малога; а ипак лавица с лавићима лежаше већ без крви, доказ да је много њих добро нишанило.

Сада навале на побијеђене, као бијесни, чупаху их, газише ногама, пљуваху и издјеваху им свакојака погрдна имена, којих арапски језик сијасет има.

Мртве другове потрпаше камењем, да их силни ел биђ (бркут или зер) не поједе, а рањене завише. Коже трију лава изрезаше на толико комада, колико њих бијаше и сваки побједитељ доби по један комад на успомену. Ес Сагхир доби цијелу кожу ибн ел' ама, јер га је он сам и убио. Била је то трофеја под којом се товарно магаре људски ознојило.

Кад је карвана стигла у опредијељено мјесто, приповиједаху ову згоду у свијем могућим начинима. А кад је Махди Мухамед Ахмет за ово чуо, досуди овако:

„Тај Арапин Ер Рих бијаше попут ваздуха спреман и брз само на бјежање. С тога му је и право, да је умр'о, јер не доврши своје молитве Он ће на судњи дан са ћуприје познања пасти доље у пакао. Ракаб ес Сераф је напротив храбар вођа. Повисићу га на муласима (поручника). А јунак Ес Сагхир, истина мален је тијелом, али велик дјелом. Он нека дође у моју тјелесну стражу и носиће почасно име: „Абу ел бундукија“ — отац пушке, док га год Алах к себи не позове. Фи аман аллах — Бог га чувао!“